

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany przez
Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu
Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Nowe teorie w humanistyce		8.0.13776	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Teorii Literatury i Krytyki Artystycznej			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Filologiczny	Sztuka kreatywnego pisanía	forma	stacjonarne
		moduł specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr hab. Mariusz Kraska, profesor uczelni; dr Katarzyna Szalewska, profesor uczelni			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		3	
Konwersatorium		30 godzin – udział w zajęciach;	
Sposób realizacji zajęć		30 godzin – samodzielna lektura literatury przedmiotu;	
zajęcia w sali dydaktycznej		15 godzin – przygotowanie do egzaminu i sam egzamin.	
Liczba godzin		Razem: 75 godzin = 3 ECTS.	
Konwersatorium: 30 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2024/2025 letni			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Analiza tekstów z dyskusją - Analiza zdarzeń krytycznych (przypadków) - Dyskusja - Praca w grupach - Rozwiązywanie zadań 		Sposób zaliczenia	
		Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - egzamin ustny - egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi 	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Egzamin - 100%.	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			
zakładany efekt uczenia się	egzamin	czynny udział w zajęciach (dyskusja)	
		Wiedza	
K_W01	+	+	
		Umiejętności	
K_U02	+	+	
K_U08	+	+	
		Kompetencje społeczne	
K_K03	+	+	
Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi			
A. Wymagania formalne			
Brak			

B. Wymagania wstępne

Brak

Cele kształcenia

Celem zajęć jest zapoznanie studenta z głównymi kierunkami współczesnej myśli humanistycznej po przełomie poststrukturalistycznym, dzięki czemu pogłębia on swoją wiedzę z zakresu metodologii humanistyki oraz terminologii humanistycznej. Zajęcia rozwijają umiejętność orientacji w nowoczesnej refleksji humanistycznej i krytycznej oceny jej trendów.

Treści programowe

1. Dekonstrukcja i dekonstrukcjonizm.
2. Poststrukturalizm.
3. Feminizm.
4. Gender i queer.
5. Pragmatyzm.
6. Narratywizm historyczny.
7. Współczesna myśl humanistyczna wobec przeszłości.
8. Historia środowiskowa.
9. Zwrot kulturowy.
10. Postkolonializm.
11. Zwrot ikoniczny/wizualny.
12. Zwrot performatywny.
13. Zwrot memorialny.
14. Widmonotologia.
15. Zwrot somatyczny.
16. Zwrot forensyczny / Dead body studies.
17. Ekokrytyka.
18. Animal studies.
19. Posthumanistyka.
20. Zwrot przestrzenny.
21. Nowy regionalizm i etnofilologia.
22. Nowa humanistyka.

Wykaz literatury

Prowadzący każdorazowo wskazuje teksty do przeczytania na ćwiczenia, przygotowania projektu zaliczeniowego i zdania egzaminu.

1. Dekonstrukcja i dekonstrukcjonizm:

- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Dekonstrukcja”.
- Culler J., Dekonstrukcja i jej konsekwencje dla badań literackich, przeł. M.B. Fedewicz, „Pamiętnik Literacki” 1987, z. 4.
- de Man P., Alegorie czytania: język figuralny u Rousseau, Nietzschego, Rilkego i Prousta, przeł. A. Przybysławski, Kraków 2004.
- Derrida J., Różnica, przeł. J. Margański, [w:] Marginesy filozofii, przeł. A. Dziadek, J. Margański i P. Pieniążek, Warszawa 2002, s. 29–56.
- Derrida J., Struktura, znak i gra w dyskursie nauk humanistycznych, [w:] idem, Pismo i różnica, przeł. K. Kłosiński, Warszawa 2004.
- Nycz R., Dekonstrukcjonizm w teorii literatury, [w:] idem, Tekstowy świat. Postrukturalizm a wiedza o literaturze, Warszawa 1993.

2. Poststrukturalizm:

- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Postrukturalizm”.

3. Feminizm:

- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Feminizm”.
- Cixous H., Śmiech meduzy, [w:] Ciało i tekst. Feminizm w literaturoznawstwie. Antologia szkiców, red. A. Nasiłowska, Warszawa 2001.
- Haraway D., Manifest cyborgów: nauka, technologia i feminizm socjalistyczny lat osiemdziesiątych, „Przegląd Filozoficzno-Literacki” 2003, nr 1.
- Kłosińska K., Feministyczna krytyka literacka, Katowice 2010.
- Miller N.K., Arachnologie: kobieta, tekst i krytyka, przeł. K. Kłosińska i K. Kłosiński, [w:] Teorie literatury XX wieku. Antologia, red. A. Burzyńska i M.P. Markowski, Kraków 2006.

4. Gender i queer:

- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Gender i queer”.
- Butler J., Akty performatywne a konstrukcja płci kulturowej. Szkic z zakresu fenomenologii i teorii feminizmu, [w:] Lektury inności, red. M. Dąbrowski, R. Pruszczyński, Warszawa 2007.
- Encyklopedia gender. Płeć w kulturze, red. M. Rudaś-Grodzka et al., Warszawa 2014.
- Irigaray L., Ta płeć (jedną) płcią niebędącą, Władza dyskursu, [w:] eadem, Ta płeć (jedną) płcią niebędącą, przeł. S. Królak, Kraków 2011.
- Łebkowska A., Gender, [w:] Kulturowa teoria literatury. Główne pojęcia i problemy, red. M.P. Markowski i R. Nycz, Kraków 2006.
- Postpłciowość? Praktyki i narracje tożsamościowe w ponowoczesnym świecie, red. A. Banot, A. Barabasz, R. Majka, Bielsko-Biała 2012.

5. Pragmatyzm:

- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Pragmatyzm”.

6. Narratywizm historyczny:

- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Historyzm”.

- White H., Poetyka pisarstwa historycznego, pod red. E. Domańskiej, P. Wilczyńskiego, Kraków 2000.
- White H., Proza historyczna, pod red. E. Domańskiej, Kraków 2009.
- White H., Przeszłość praktyczna, przeł. A. Czarnecka, [w:] Teoria wiedzy o przeszłości na tle współczesnej humanistyki, pod red. E. Domańskiej, Poznań 2010.

7. Współczesna myśl humanistyczna wobec przeszłości:

- Domańska E., Historia ratownicza, „Teksty Drugie” 2014, nr 5.
- Domańska E., Po-postmodernistyczny romantyzm (Sensitivism – nowa filozofia historii – Franklin R. Ankersmit), „Kultura Współczesna” 1996, nr 1-2.
- Geertz C., Opis gęsty: w poszukiwaniu interpretatywnej teorii kultury, [w:] idem, Interpretacja kultur: wybrane eseje, przeł. M. Piechaczek, Kraków 2005.

8. Historia środowiskowa:

- Domańska E., Przestrzeń Zagłady w perspektywie ekologiczno-nekrologicznej, „Teksty Drugie” 2017, nr 2.
- Sendyka R., Nie-miejsca pamięci i ich nie-ludzkie pomniki (forensyczna wrażliwość i architektura publicznej prawdomówności), „Teksty Drugie” 2017, nr 2.
- Ubertowska A., Krajobraz po zagładzie. Pastoralne dystopie i wizje „terracydu”, „Teksty Drugie” 2017, nr 2.
- Ubertowska A., Natura u kresu (ekocyd). Podmiotowość po katastrofie, „Teksty Drugie” 2013, nr 1–2.
- Ubertowska A., Rachel Auerbach oplakuje ślady, resztki, widma, wyrwy z ziemi, „Teksty Drugie” 2014, nr 1.

9. Zwrot kulturowy:

- Bachmann-Medick D., Cultural Turns. Nowe kierunki w naukach o kulturze, przeł. K. Krzemieniowa, Warszawa 2012.
- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Badania kulturowe”.
- Kulturowa teoria literatury. Główne pojęcia i problemy, red. M.P. Markowski, R. Nycz, Kraków 2006.
- Kulturowa teoria literatury 2. Poetyki, problematyki, interpretacje, red. T. Walas, R. Nycz, Kraków 2012.

10. Postkolonializm:

- Bhabha H., Miejsca kultury, Kraków 2010.
- Burzyńska A., Markowski M.P., Teorie literatury XX wieku. Podręcznik, Kraków 2006, rozdz. „Postkolonializm”.
- Domańska E., Badania postkolonialne, [w:] Słowacki postkolonialny, pod red. M.Kuziaka, Bydgoszcz 2010.
- Gosk H., Postzależnościowe cechy czasu postzależności, [w:] Historie, społeczeństwa, przestrzenie dialogu. Studia postzależnościowe w perspektywie porównawczej, red. H. Gosk, D. Kołodziejczyk, Kraków 2014.
- Loomba A., Kolonializm i literatura, [w:] eadem, Kolonializm/postkolonializm, przeł. N. Błoch, Poznań 2011.
- Said E., Jane Austen i imperium, Camus i francuski imperializm, [w:] Kultura i imperializm, przeł. M. Wyrwas-Wiśniewska, Warszawa 2009.
- Said E.W., Orientalizm. Wprowadzenie, [w:] Teorie literatury XX wieku. Antologia, red. A. Burzyńska, M.P. Markowski, Kraków 2006.
- Skórczewski D., Teoria – literatura – dyskurs. Pejzaż postkolonialny, Lublin 2013.

11. Zwrot ikoniczny/wizualny:

- Antropologia kultury wizualnej. Zagadnienia i wybór tekstów, red. I. Kurz, P. Kwiatkowska, Ł. Zaremba, Warszawa 2013.
- Didi-Huberman G., Obrazy mimo wszystko, przeł. M. Kubiak Ho-Chi, Warszawa 2008.
- Fotospołeczeństwo. Antologia tekstów z socjologii wizualnej, red. M. Bogunia-Borowska, P. Sztompka, Kraków 2012.
- Mitchell W.J.T., Zwrot piktorialny, „Kultura Popularna” 2009, nr 1.

12. Zwrot performatywny:

- Austin J.L., Jak działać słowami, [w:] idem, Mówienie i poznawanie. Rozprawy i wykłady filozoficzne, przeł. B. Chwedończuk, Warszawa 1993.
- Burzyńska A., Dekonstrukcja, polityka, performatywność, Kraków 2013.
- Domańska E., Zwrot performatywny we współczesnej humanistyce, „Teksty Drugie” 2007, nr 5.
- Fischer-Lichte E., Estetyka performatywności, przeł. M. Sugiera, M. Borowski, Kraków 2008.
- Kołtun A., Zwrot performatywny w naukach humanistycznych i społecznych. Wspólne założenia i obszary napięć, [w:] Tematy modne w humanistyce. Studia interdyscyplinarne, red. Ł. Grajewski et al., Toruń 2015.
- Schechner R., Performatyka. Wstęp, przeł. T. Kubikowski, Wrocław 2006.
- Sugiera M., Performatywy, performanse i teksty dla teatru, „Didaskalia” 2010, nr 99.

13. Zwrot memorialny:

- Antropologia pamięci. Zagadnienia i wybór tekstów, wstęp i red. P. Majewski, M. Napiórkowski, Warszawa 2018.
- Czaplinski P., Zagłada i profanacja, „Teksty Drugie” 2009, nr 4.
- Hirsch M., Żałoba i postpamięć, przeł. K. Bojarska, [w:] Teoria wiedzy o przeszłości na tle współczesnej humanistyki, pod red. E. Domańskiej, Poznań 2010.
- Kałężny J., Kategoria pamięci zbiorowej w badaniach literaturoznawczych, „Kultura Współczesna” 2007, nr 3 (53).
- Modi Memorandi. Leksykon kultury pamięci, pod red. M. Saryusz-Wolskiej i R. Traby, Warszawa 2014.
- Nora P., Czas pamięci, tłum. W. Dłuski, „Res Publica Nowa” 2001, nr 7.

14. Widmonotologia:

- Agamben G., O zaletach i niedogodnościach życia wśród widm, [w:] idem, Nagość, przeł. K. Żaboklicki, Warszawa 2010.
- Derrida, Widma Marksa, przeł. T. Załuski, Warszawa 2016.
- Marzec A., Widmontologia. Teoria filozoficzna i praktyka artystyczna ponowoczesności, Warszawa 2015.
- Momro J., Widmontologie nowoczesności. Genezy, Warszawa 2014.
- Ubertowska A., Rysa, dukt, odcisk (nie)obecności. O spektrologiach Zagłady, „Teksty Drugie” 2016, nr 2.

15. Zwrot somatyczny:

- Antropologia ciała. Zagadnienia i wybór tekstów, red. M. Szczepkowska, Warszawa 2008.
- Kristeva J., Pojęcie obrzydzenia. Esej o wstręcie, Kraków 2007.
- Łebkowska A., Somatopoetyka, [w:] Kulturowa teoria literatury 2. Poetyki, problematyki, interpretacje, red. T. Walas, R. Nycz, Kraków 2012.
- Nader L., Afektywna historia sztuki, „Teksty Drugie” 2014 nr 1.
- Wieczorkiewicz A., Monstrarium, Gdańsk 2009.

16. Zwrot forensyczny / Dead body studies:

- Domańska E., Nekros. Wprowadzenie do ontologii martwego ciała, Warszawa 2017.
- Rosiek S., Mickiewicz (po śmierci). Studia i szkice nekrograficzne, Gdańsk 2013.
- Vincent-Thomas L., Trup – od biologii do antropologii, przeł. K. Kocjan, Łódź 1991.
- Wymiary śmierci, wyb. i wstęp S. Rosiek, red. D. Dmochowska, T. Swoboda, Gdańsk 2002 lub 2010.

17. Ekokrytyka:

- Barcz A., Realizm ekologiczny. Od ekokrytyki do zookrytyki w literaturze polskiej, Katowice 2016.
- Bednarek J., Powrót rzeczywistości, [w:] Teorie wywrotowe: antologia przekładów, pod red. A. Gajewskiej, Poznań 2012.
- Domańska E., Humanistyka ekologiczna, „Teksty Drugie” 2013, nr 1–2.
- Fiedorczuk J., Cyborg w ogrodzie. Wprowadzenie do ekokrytyki, Gdańsk 2015.
- Tabaszewska J., Ekokrytyczna (samo)świadomość, „Teksty Drugie” 2018, nr 2.
- Ubertowska A., „Mówić w imieniu biotycznej wspólnoty”. Anatomie i teorie tekstu środowiskowego/ekologicznego, „Teksty Drugie” 2018, nr 2.

18. Animal studies:

- Baratay É., Zwierzęcy punkt widzenia. Inna wersja historii, przeł. P. Tarasiewicz, Gdańsk 2014.
- Czaja D., Zwierzęta w klatce języków, „Konteksty” 2009, nr 4.
- Haraway D., Manifest gatunków stowarzyszonych, przeł. J. Bednarek, [w:] Teorie wywrotowe: antologia przekładów, pod red. A. Gajewskiej, Poznań 2012.
- Krupiński P., Stoń, a sprawa literaturoznawców, czyli o zoofilologii słów kilka. Rekonesans, „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies” 2015, nr 1.
- LaCapra D., Powrót do pytania o to, co ludzkie i zwierzęce, przeł. K. Bojarska, [w:] Teoria wiedzy o przeszłości na tle współczesnej humanistyki, pod red. E. Domańskiej, Poznań 2010.
- Wolfe C., Animal Studies, dyscyplinarność i post(humanizm), „Teksty Drugie” 2013, nr 1-2.
- Zwierzęta i ich ludzie. Zmierzch antropocentrycznego paradygmatu, red. A. Barcz, D. Łagodzka, Warszawa 2015.
- Zwierzęta, gender, kultura. Perspektywa ekologiczna, etyczna, krytyczna, red. A. Barcz, M. Dąbrowska, Lublin 2014.

19. Posthumanistyka:

- Bakke M., Bio-transfiguracje. Sztuka i estetyka posthumanizmu, Poznań 2011.
- Barcz A., Posthumanizm i jego zwierzęce odgłosy w literaturze, „Teksty Drugie” 2013, nr 1-2.

20. Zwrot przestrzenny:

- Augé M., Nie-miejsca. Wprowadzenie do antropologii hipernowoczesności, przeł. R. Chymkowski, Warszawa 2010.
- Certeau M. de, Wynaleźć codzienność. Sztuki działania, Kraków 2008, cz. III: Praktyki przestrzenne”.
- Foucault M., Inne przestrzenie, „Teksty Drugie” 1995, nr 6.
- Rybicka E., Geopoetyka. Przestrzeń i miejsce we współczesnych teoriach i praktykach literackich, Kraków 2014, rozdz. I: „Od poetyki przestrzeni do polityki miejsca. Zwrot topograficzny w badaniach literackich”.

21. Nowy regionalizm i etnofilologia:

- Duć-Fajfer H., Etniczność a literatura, [w:] Kulturowa teoria literatury: główne pojęcia i problemy, red. M. P. Markowski, R. Nycz, Kraków 2006.
- Geografia wyobrażona regionu. Literackie figury przestrzeni, red. D. Kalinowski, M. Mikołajczak, A. Kuik-Kalinowska, Kraków 2014.
- Nowy regionalizm w badaniach literackich. Badawczy rekonesans i zarys perspektyw, red. M. Mikołajczak, E. Rybicka, Kraków 2012.
- Prokop-Janiec E., Etnopoetyka, [w:] Kulturowa teoria literatury 2. Poetyki, problematyki, interpretacje, red. T. Walas, R. Nycz, Kraków 2012.
- Regionalizm literacki – historia i pamięć, red. Z. Chojnowski, E. Rybicka, Kraków 2017.

22. Nowa humanistyka:

- Bal M., Wędrujące pojęcia w naukach humanistycznych. Krótki przewodnik, przeł. P. Bucholc, Warszawa 2012.
- Nowa humanistyka. Zajmowanie pozycji, negocjowanie autonomii, red. P. Czaplński, R. Nycz et al., Warszawa 2017.
- „Teksty Drugie” - wybrane numery.
- „Zwroty” badawcze w humanistyce. Konteksty poznawcze, kulturowe i społeczno-instytucjonalne, red. J. Kowalewski, W. Piasek, Olsztyn 2010.

Kierunkowe efekty uczenia się	Wiedza
K_W01 K_U02; K_U08 K_K03	Studentka / student zna i rozumie w stopniu zaawansowanym wybrane pojęcia i teorie z zakresu współczesnej humanistyki (K_W01).
	Umiejętności
	Studentka / student: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi wykorzystywać metody i teorie literaturoznawcze i kulturowe do tworzenia interpretacji oraz ocen tekstów literackich (K_U02); • potrafi tworzyć merytoryczną argumentację w polemikach i debatach dotyczących miejsca i znaczenia literatury w polu współczesnej humanistyki

	(K_U08).
	Kompetencje społeczne (postawy) Studentka / student jest gotowa / gotów do w pełni świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym w różnych rolach (K_K03).
Kontakt	
mariusz.kraska@ug.edu.pl	